

Prosojno odstiranje duhovnega pogleda

Natalija Šeruga: slika iz cikla

Z vsemi očmi zre bivajoče ven, v odprto, 2002

✍ Milček Komelj

Eterična slika Natalije Šeruga s pretanjeno občutljivostjo uprizarja tiho bivanje za prosojnimi zastori duhovnega pogleda. Pretopljena je v duhovno modrino, ki se s svetlobnimi stopnjevanji preliva iz odmaknjene realnosti v prosojnost onstranstva.

V težišču podobe zaslutimo svetlo diagonalo negibnega človeškega telesa, ki ga prekrijevajo vzvalovane tančice, skozi pa preseva nežno utripajoče ozadje s cveticami, ki kot nežni vzorci oživljajo tkivo platna. Drža telesa, v spodnjem delu razvidnega le skozi koprene, je povzeta po zleknjeni postavi Izaka z Rembrandtove slike *Abraham žrtvuje Izaka*, ki ji je umetnica 'avtoportretno' naredla ženske oblike (kot je razbral že slikarkin interpret Robert Inhof); taka inspiracija pa že nehote vzbudi tudi misel na žrtev, ki je bila zadnji hip rešena, tako kot bodo umirajoči odrešeni zemskih bolečin. A v luči takega skrajno prosojnega in enigmatičnega slikarstva ostaja vse samo neslišno slikarsko tkanje živih slutenj.

Obrisi tančic na sliki se nizajo kot nežno vzvalovane blazine na sinjem travniku in tudi obris celotne umetnine je uokvirjen v ne povsem pravilen, tkaninasto zmehčan pravokotnik. Med njimi in za njimi počivajoče telo prehaja v stanje, ko na prizorišču slutenjsko poduhovljene poezije za njim ostaja le še duša. Zato je lahko umetni-

ca namesto naslova k sliki pripisala kar naslednje verze Sylvie Plath iz pesmi *Tulpe*: "Moje telo jim je rečni kamen, ljubkujejo ga, / prav kakor voda / ljubkuje prodnike, ki jih obliva in blago boža. / V bleščočih se iglah mi prinašajo otrplost, / mi nosijo spanec." Te verze je pesnica napisala po poskusu samomora, podoba pa jih ne ilustrira, ampak slikarka odkriva v njih poleg božajočih cvetic le sorodno duhovno ubranost, lahko pa se s telesom kot prodnikom, ki ga oblivajo sen prinašajoče vode, tudi poetično identificira.

Sama slika, poimenovana s temi verzi, je le ena iz hkrati pesniško in filozofsko poimenovanega sijajnega cikla *Z vsemi očmi zre bivajoče ven, v odprto*. V njem se nizajo podobno skrivnostni prizori, ki jih poleg verzov Sylvie Plath spremljajo tudi Rilkejeve in Gradnikove pesniške besede. Med prepletanje oblik, med katerimi vse skozi dominirajo nežno vzplapolane tančice, pa se ob morskem vodovju in rastlinah ter obrisih dolgorogih bikovih glav nakazujejo tudi mrtvaške kosti in celo lobanje, vendar vključene v 'relikvrij' sveta, ki ob vsej prevladujoči elegičnosti

sam po sebi ni okruten in grozljiv. Očitno ustvarjalka z notranjimi očmi zre v izrazito poetična prostranstva, v

katera zataplja tako svoja hrepenenja kot življenjski nemir in bolečine, nekje na meji med budnostjo in snom, med tukajšnjostjo in onstranstvom. Njen pogled je usmerjen v prehajanje iz telesne snovnosti v imaterialnost, ki ji posojajo oblike zlasti prosojne tančice kot posmrtna ogrinjala duš oziroma kot 'utelešeni' duhovi. Prav tako onstranska je tudi slikarkina pokrajina, ki je ne označujejo le svetlobni utrinki rožnih cvetov ali padajočih listov ter ponekod utripajoče sijoča svetlobna ozvezdja, ampak tudi jesensko ogolela drevesa, med katerimi plovejo koprene kot imaterialna, a vilinsko živa bitja; na eni od podob pa izvotljena, telesno otipljiva in ritmično nagubana leže-

ča draperija oživlja spomin na znani Madernov baročni kip celopostavne mrtve svetnice z groba sv. Cecilije, odkritega v rimskih katakombah. (Sorodne antropomorfno izoblikovane izpraznjene draperije kot aluzija na mrtvaške prte v slovenski umetnosti naseljujejo tudi grafično ustvarjalnost Gorana Šefrana, ki prav tako kot slikarka pospremlja človeško smrtno prehajanje onkraj, medtem ko brezoblične figure Zdenka Huzjana, poplpljene v prostranstva skrivnostnih močvirij, enako nemo drsijo le še v večem molku.)

Zunanje oziroma motivne impulze za tako slikarstvo Natalija Šeruga črpa tako iz izročila romantike kot sim-

bolizma ter ponekod, tako kot na pričujoči sliki, tudi iz starejšega slikarstva. A njen resnični in temeljni ustvarjalni vir je pristno poetično doživljanje nenavadne in izjemno subtilne ustvarjalke, ki dojema zemeljski svet in v njem tudi fizično človeško telo skozi proces razblinjanja, kakršnega v naših predstavah uteleša umiranje kot selitev v le še duhovno in nečutno. (Take uvide v prehajanje zavesti med tu in onstran umetnica potrjuje tudi s svojo zapisano izpovedjo, saj se nam prav ob teh slikah v razstavnem katalogu murskosoboške galerije iz leta 2003 takole docela nekonvencionalno predstavlja: "Natalija Šeruga. Maribor. 1971. Včasih zlezem čisto noter. Takrat sem zelo stara in ven lahko kukam skozi levo oko. Vrača se čudenje otroka v bolniški postelji. Ljudje so prijazni. Igrajo,

da sem. Čeprav me več ni. Potem spim. /.../ Varnost je past. Otroke so strašili z utopljeno žensko v rokavu. Pes me sune z brvi v gosto vodo prav tega rokava. 2001 beg na južni otok. Morje, skrivnost, ki diha in vleče v globine. Strah, da sem se ujela v mrežo. – Lepota je strahotnega ravno še znosni začetek. Notri bobni: 'Klati se!' Ker nikjer ni obstanka.")

Taka umetnost je po izvoru izrazito osebna, hkrati pa iz osebnega sega v nadosebno in nas že na prvi pogled prestavi v onstranska svetovja, v katerih so ljudje le še duhovi, tamkajšnja pokrajina pa je izrazito melanholična, kot bi jo nenehen, četudi nadvse blag veter večnega poslavljanja oživljal s človeškimi spomini na lepoto življenja. Predvsem pa nikakor ni enopomenska, tako kot ni enopomenski niti napis na naslikanem nagrobniku s Poussinove slike *Et in Arcadia ego*, na katerega je ob njenih slikah pomislil že Robert Inhof, saj nam lahko neznani pokojnik skozenj govori, da je nekoč živel v Arkadiji, mogoče pa je tudi razumeti, da ga izgovarja sama Smrt, ki potrjuje, da kraljuje vsepovsod, tudi v srečni Arkadiji. V taki osebni slutenjskosti eshatologija teh podob ne more biti religiozno konfesionalna; neizpodbitno pa je zazrta v svet duha, ki živo, četudi elegično prešinja tudi domovje umrlih, ter zavezana večni Lepoti, v kateri je zajeta tudi vsa življenjska mora. Zato na slikah Natalije Šeruga ni ne pekla ne nebes (nanju so nekoč baročni slikarji na oltarnih slikah vernike opozarjali s prizori umirajočih), pa tudi ne nebeških angelov, četudi je vse na njih angelsko prosojno, ponekod pa je kot spomin nanje v njene podobe vključeno med tančicami lebdeče ali počivajoče ptičje perje. Obliko njenih (ne)upodobljenih teles določa ali zaobjema le prosojna draperija, slikarkine rože dežujejo iz zamolklosti onstranstva in njeno rastlinstvo je iz dežele umrlih, kajti prav vse na njenih slikah je že na oni strani telesnega življenja, kot bi bile s svojim pogledom ves čas uprte le v poslovlilni prehod "ven, v odprto"; ta pogled pa je v duhovno vznemirljivi umetnosti Natalije Šeruga ob vsej boleči otožnosti do kraja nežen in spokojno blag. ■

